

LANDINFO NOTAT

LANDINFO NOTAT er utarbeidet av *Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon* (LANDINFO). LANDINFO NOTAT er land- eller temanotat og kan inneholde opplysninger fra materiale som er unntatt offentlighet.

LANDINFO NOTAT kan videre inneholde utvalg, sammenstilling og vurderinger av informasjon fra en rekke kilder, samt LANDINFOs vurdering av enkelte eller flere av de refererte kildene.

REGION: BALKAN

LAND: ALBANIA

TEMA: GENERELL BAKGRUNNSINFORMASJON

UTARBEIDET AV: Landrådgiver Kristin Nysted

SENEST OPPDATERT: Mars 2007

Notatet er gir generell bakgrunnsinformasjon om Albania for saksbehandlere i UDI/UNE, nemndledere og nemndmedlemmer

1. Innledning

Albania har en befolkning på 3,2 mill. innbyggere. I løpet av 1990-tallet var det en nedgang i befolkningstallet på ca 3 %. Nedgangen skyldtes lavere fødselstall og en stor utvandring. Nå er igjen befolkningstallet i Albania stigende.

Etniske albanere utgjør ca 95 % av befolkningen. Den greske minoriteten har fått mest internasjonal oppmerksomhet, og skal utgjøre mellom 1,8 - 3 % av befolkningen. I tillegg er det grupper av bulgarere, makedonere, montenegrinere, serbere, vlach, romer og jøder som til sammen utgjør et par prosent av befolkningen.

Det albanske folket er delt i to språklige grupper; geg i nord og tosk i sør. De språklige gruppene skiller seg også fra hverandre i kultur og tradisjon. Organiseringen blant geg er i større grad basert på klansamfunnet og tradisjonelle sedvaner (kanun).

Flertallet av albanerne er muslimer (sunni), mens 20 % er gresk-ortodokse og 10 % er romersk-katolske. De ortodokse er i hovedsak bosatt i sør, mens flertallet av katolikkene er bosatt i nord. Det albanske samfunnet fremstår i hovedsak som sekulært, og blandingsekteskap er meget utbredt.¹

¹ Utrikesdepartementet "Mänskliga rättigheter i Albanien 2006"

2. Historisk bakgrunn

Albania ble selvstendig i 1912. Mot slutten av annen verdenskrig utviklet landet seg til et folkedemokrati av stalinistisk modell med bl.a. meget hard meningsundertrykkelse, omfattende overvåking, ingen privat eiendomsrett og totalt religionsforbud. Landet ble på slutten av 1970-tallet utenrikspolitisk isolert.

Demonstrasjoner og streiker i 1990 tvang frem politiske reformer. Det demokratiske partiet (DP) ble stiftet i 1991 og samme år var det frie valg. Situasjonen i landet var preget av økonomisk krise, sosial nød og sammenbrudd av lov og orden. Tusenvis forsøkte å forlate landet ved bl.a. å ta seg over til Italia eller til Hellas.

I perioden 1991 til 1997 forlot ifølge albanske myndigheter over 500 000 personer landet. Den albanske økonomien er avhengig av de midler som blir sendt til familiemedlemmer i Albania.

I 1997 var det voldsomme demonstrasjoner i landet mot regjeringen og president Sali Berisha fra DP etter at mange hadde mistet sine sparepenger i forbindelse med at ulike spekulasjonsfond (pyramidespill) gikk over ende. Sør i landet gikk flere grupper til væpnet kamp mot regjeringen. Over 500 000 våpen ble stjålet fra militære våpenlagre, og fanger i fengsler ble sluppet fri. En internasjonal styrke intervenerte for å bilegge konflikten. Myndighetene har imidlertid siden 1997 gjenopprettet kontrollen også med de områdene som var utenfor statlig kontroll.

Det økonomiske sammenbruddet førte til innføring av unntakstilstand og at regjeringen fra det Demokratiske partiet gikk av mens Sosialistpartiet (de reformerte kommunistene) overtok regjeringsmakten. Sosialistpartiet vant senere samme år parlamentsvalget, og president Sali Berisha, lederen av det Demokratiske partiet, gikk av. Drapet på nestlederen i det Demokratiske partiet, Azem Hajdari, i september 1998 førte bl.a. til forsøk på statskupp og endring av regjeringssjef.

Albania tok våren 1999 imot ca. 460 000 kosovoalbanske flyktninger, de fleste ble innkvartert hos den lokale befolkningen. Albanernes håndtering av flyktningstrømmen ga landet økt internasjonal anerkjennelse.

Det ble gjennomført parlamentsvalg i Albania sommeren 2001. Sosialistpartiet fikk 42 % oppslutning, mot 37 % for opposisjonsalliansen "The Union for Victory" med det Demokratiske partiet i spissen. Opposisjonen nektet å godkjenne valgresultatet og innledet boikott av parlamentet. Det var demonstrasjoner med påstander om valgfusk. Det var også interne stridigheter i det regjerende Sosialistpartiet. En konflikt mellom statsminister Ilir Meta og partiets formann Fatos Nano førte til at Meta gikk av som statsminister i januar 2002. Sosialistpartiets Pandeli Majko ble valgt til statsminister i

februar 2002, men ble senere etterfulgt av Fatos Nano. I presidentvalget sommeren 2002 ble Alfred Moisiu valgt til president. I juli 2003 førte konflikten mellom Meta og Nano til at Meta trakk seg fra stillingen som visestatsminister og utenriksminister. Meta trakk seg også senere fra den øverste ledelsen i partiet. Flere har vurdert at konflikten mellom Meta og Nano blant annet speiler ulik alder- og klanbakgrunn.

Albania har mange utfordringer i overgangen mellom en sentralisert planøkonomi og markedsøkonomi. Svært mange spørsmål knyttet til privatisering, eierskap og regulering av markedet er uløste.

Landet er preget av svake samfunnsinstitusjoner som har bidratt til fremveksten av organisert og halvorganisert kriminalitet. Videre eksisterer det fortsatt 15 år etter kommunismens fall et meget spent motsetningsforhold mellom Det demokratiske partiet og sosialistpartiet. Politiske sympatier og partiloyalitet følger ofte familie- og klientilhørighet. Æresbegrepet, gamle konfliktlinjer og arven fra kommunisttiden innebærer at det har vært vanskelig for de politiske partiene å frigjøre seg fra hersketeknikker og etterleve demokratiske standarder.

Korrupsjon er utbredt i alle samfunnsinstitusjoner.

Landet har imidlertid vist langsom, men stabil fremgang etter sammenbruddet i 1997/1998.

2. Politiske forhold

Alfred Moisiu er fortsatt president i Albania.

Sommeren 2005 ble det gjennomført nye parlamentsvalg.

Følgende partier er representert i parlamentet:

The Democratic Party of Albania DP:	56 seter
Socialist Party of Albania SP:	42
Alliance for Freedom, Justice and Welfare ² :	18
Social Democratic Party of Albania:	7
Socialist Movement for Integration:	5
Environmentalist Agrarian Party:	4
Democratic Alliance:	3
Social Democracy Party of Albania:	2
Unity for Human Rights Party:	2
Uavhengig:	1 sete

10 av parlamentets 140 medlemmer er kvinner.

² AFJW bestod av i alt syv partier som alle står det demokratiske partiet nært.

Valget som ble gjennomført i 2005 var ikke i samsvar med alle internasjonale standarder, men ble likevel vurdert som et steg i landets demokratiske utvikling.³ Sosialistpartiet ble valgets tapere, og Sali Berisha dannet i september 2005 en ny koalisjonsregjering. Foruten det demokratiske partiet deltar fire mindre partier i koalisjonsregjeringen.⁴ Overgangen til ny regjering forløp fredfullt.

Medlemskap i NATO og EU er sentrale målsetninger for alle albanske partier. Albania var et av de første landene som ble medlem av Natos Partnerskap for Fred i februar 1994. I juni 2006 signerte Albania sin Stabiliserings- og assosieringsavtale med EU, og landet har vedtatt en plan for implementering av prioriteringer knyttet til europeisk partnerskap.

Arbeidet i parlamentet er blitt mer åpent for innsyn, men preges av tekniske og administrative mangler. I perioder har parlamentet vært preget av politisk stillstand grunnet ulike partiboikotter og manglende politisk samarbeid.⁵

Sentralisering av beslutninger i regjeringen har medført forsinkelser. Regjeringen har gjennomført betydelige endringer i statsadministrasjonen bl.a. for å bekjempe korrupsjon.⁶ Det er også opprettet et nytt innenriksdepartement ved å slå sammen departementet for lov og orden samt departementet for lokalt selvstyre og desentralisering. Ikke alle ansettelses eller oppsigelser har fulgt bestemmelsene i Civil Service Act.⁷

Etter mye politisk uenighet knyttet til valgmannallet og velgeridentifikasjon ble det gjennomført lokalt valg i februar 2007. Heller ikke dette valget ble gjennomført i fullt samsvar med internasjonale standarder.⁸

4. Lov og orden

4.1. Politiet

Politiet og sikkerhetstjenesten⁹ er underlagt det nyopprettede innenriksdepartementet. Politiet består av omkring 12 000 tjenestemenn.

³ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

⁴ 1. Agrarian Environmentalist Party (AAP), 2. The Republican Party (RD), 3. The Reformed Democratic Party (PDR) og 4. The Union for Human Rights Party UNRP. Koalisjonspartiene kontrollerer 81 av i alt 140 seter i parlamentet.

⁵ EU Kommissjonen: "Progress Report" nov. 2006.

⁶ Albanian Helsinki Committee har karakterisert en del av tiltakene – lovbestemmelser og oppsigelser - som brudd på menneskerettighetene i pressemeldinger av hhv. 09. og 16.01.2006.

⁷ EU Kommissjonen: "Progress Report" nov. 2006. Det har bl.a. vært uenigheter om valgreformer.

⁸ OSSE "Statement of Preliminary Findings and Conclusions. OSSE skal assistere Albania med å utvikle med et folke- og adresseregistreringssystem.

Uprofesjonell opptreden og korrupsjon preger den albanske politistyrken. Departementets eget kontrollorgan: "Office of Internal Control" har ansvar for å oppdage og dokumentere korrupsjon og annen kriminell aktivitet blant polititjenestemennene. I perioden januar 2005 til oktober 2005 mottok kontrollorganet 127 offentlige klager og gjennomførte i alt 132 etterforskninger. To anklager ble funnet grunnløse, mens i 35 saker var det tilstrekkelig dokumentasjon for arrestasjon. 98 polititjenestefolk ble anklaget for ulovligheter, og ca 70 tjenestemenn ble sagt opp.

Ombudsmannen mottok 30 klager i 2005 om politivold. Ombudsmannen fulgte opp fire av klagene, men mente at de øvrige var grunnløse. Påtalemyndigheter reiste tiltale i de fire aktuelle sakene.¹⁰ Den albanske Helsingforskomitéen har rapport om politivold.¹¹

En arrestant skal fremstilles for en domstol ikke senere enn 48 timer etter fengslingen, og politiet fulgte i hovedsak denne forpliktelsen. En tiltalt har rett på gratis advokatbistand dersom vedkommende selv ikke har råd til dette. Offentlig oppnevnte forsvarere blir imidlertid ansett for å være utilstrekkelige, korrupte og mangle profesjonalitet.

Ombudsmannen mottok i 2005 to klager på ulovlig arrestasjon, men fant ikke at det var grunnlag for disse klagene. Albanian Human Rights Group (AHRG) har imidlertid oppgitt at flere har blitt urettmessig arrestert, se punkt 8 om homofile.

Lange varetektfengslinger forekommer til tross for regelverk om i utgangspunktet tre måneders varetekt med muligheter for ytterligere tre måneders varetekt i tilknytning til vanskelige etterforskninger.¹²

4.2. Rettsvesenet

Det foreligger flere rapporter om ineffektiviteten i rettssystemet og hvorledes korrupsjonen er utbredt på alle nivåer i rettsapparatet. Rettssystemet blir utsatt for ulike former for press fra innflytelsesrike personer og grupper.

⁹ Den albanske sikkerhetstjenesten – (Albansk forkortelse SHISH) - har ansvar både for innenlandsk og utenlandsk aktivitet. I november 2006 skal ifølge Southeastern European Times parlamentet ha vedtatt en resolusjon om å få åpnet sikkerhetstjenestens arkiver fra kommunisttiden. Sosialistpartiet boikottet avstemningen. Det foreligger ifølge IWPR 14.12.2006 tre lovforslag knyttet til sikkerhetstjenesten under kommunisttiden med ulike forslag om hvor langt åpenheten bør gå. Forslag om en sannhetskomisjon har også vært diskutert.

¹⁰ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

¹¹ Albanian Helsinki Committee pressemelding 19.02.2006.

¹² US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

Myndighetene har sett nødvendigheten av å gjøre noe med problemene knyttet til korrupsjon og har gitt "High Council of Justice" myndighet til ikke bare å utnevne, men også å straffe dommere som har mottatt bestikkelse eller på annen måte misbrukt sin stilling. Presidenten leder dette organet som har myndighet til avsette dommere i distrikt- og appelldomstolene. Avsatte dommere kan anke saken inn for Høyesterett.

I 2005 ble en dommer fjernet fra sitt embete, og fire andre fikk advarsler. Undersøkelser var videre i gang mot ytterligere 10 dommere.¹³

Det har dog både innen politi og rettssystemet vært en positiv utvikling; etterforskning blir gjennomført og rettsvesenet er operativt. EU har på sin side støttet oppbyggingen av rettsvesenet med hensyn til utarbeidelse av regelverk og opplæring. Den omfattende organiserte kriminaliteten samt korrupsjonen bidrar imidlertid til å undergrave myndighetenes innsats for å gjenopprette lov og orden.

Rettssystemet består av distriktsdomstoler, seks appelldomstoler, militærdomstoler og militærappelldomstol og Høyesterett. I tillegg finnes det en Konstitusjonsdomstol. Det er presidenten som utnevner dommere til Høyesterett og Konstitusjonsdomstolen med samtykke fra parlamentet. Parlamentet har myndighet til å avsette dommerne i Høyesterett og Konstitusjonsdomstolen.

Albania har fra 2004 etablert en egen domstol ("Serious Crime Court" and "Serious Crime Court of Appeal"¹⁴) som vil behandle saker knyttet til alvorlig forbrytelser. Domstolen vil bl.a. behandle saker knyttet til organisert kriminalitet, "trafficking", narkotikahandel og blodhevn.

Det er lang saksbehandlingstid og dårlig organisering ved domstolene. Tiltalte kan dømmes "in absentia". Det albanske rettssystemet har ingen juryordning.¹⁵ Albania ratifiserte protokoll nr. 13 til den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen som forbyr dødsstraff i alle situasjoner. Albania ble domfelt i den europeiske menneskerettighetsdomstolen ved to tilfeller i 2005, begge var knyttet til manglende rettferdig rettergang og gjennomføring av domsslutninger.¹⁶

¹³ Regjeringskoalisjonen har anklaget "riksadvokaten" for inkompetanse og korrupsjon og anbefalte presidenten å avskjedige ham. Presidenten fulgte ikke anbefalinger, og konsitusjonsdomstolen fant at den parlamentariske undersøkelsen som ble satt i gang mot vedkommende var grunnlovsstridig.

¹⁴ Nærmere informasjon om disse domstolene finnes i Landinfos rapport fra tjenestereise i Albania april 2006.

¹⁵ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

¹⁶ EU kommisjonen: "Progress Report" nov. 2006.

Grunnleggende vitnebeskyttelse gis ikke nødvendig oppfølging og ordningen mangler midler. Planene om et politidirektorat med ansvar for vitnebeskyttelse kan ikke fullt ut realiseres grunnet manglende ressurser.¹⁷

Forholdene i fengslene er dårlige, og ofte er antallet innsatte langt høyere enn det fasilitetene er bygget for.¹⁸

Det har dog både innen politi- og rettssystemet vært en positiv utvikling; etterforskning blir gjennomført og rettsvesenet er operativt. EU har på sin side støttet oppbyggingen av rettsvesenet med hensyn til utarbeidelse av regelverk og opplæring. Den omfattende organiserte kriminaliteten samt korrupsjonen bidrar imidlertid til å undergrave myndighetenes innsats for å gjenopprette lov og orden.

4.3. Ombudsmannsordningen

Albania opprettet i juli 2000 en ombudsmannsordning. Ombudsmannen har ingen utøvende myndighet, men rapporterer direkte til parlamentet. Ombudsmannen tar i mot klager knyttet til offentlig myndighetsutøvelse. Institusjonen har i alt tre seksjoner, hvorav en arbeider med klager mot forvaltningen og departementene, mens en annen tar imot henvendelser angående politiet, det militære og rettsapparatet. Ombudsmannsordningen har fått et godt omdømme, og antall innklagede saker har økt kraftig. Institusjonen har imidlertid manglende ressurser.¹⁹

5. Ytringsfrihet

Grunnloven sikrer ytringsfrihet, og myndighetene respekterer i hovedsak denne rettigheten. Det er blitt rapportert om at myndighetsrepresentanter har brukt eller truet med å bruke ærekrenkelsesbestemmelsene for å begrense fri politisk diskusjon. Ingen slike saker ble imidlertid registrert i 2006 mot journalister. Media blir i stor utstrekning benyttet for politiske målsetninger. I 2006 var det kun en rapport om at politiet eller andre myndighetspersoner hadde fysisk mishandlet journalister.²⁰ Det er nære forbindelser mellom media, politikk og næringsliv. Den journalistiske standarden er lav, og undersøkende journalistikk forekommer sjeldent.²¹ I september 2006 ble Albanian Council of Media Ethics opprettet. Dette organet skal bl.a. kunne avgjøre utenomrettslige konflikter mellom offentligheten og media.²²

¹⁷ EU kommisjonen: "Progress Report" nov. 2006.

¹⁸ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

¹⁹ Landinfo hadde møte med Ombudsmannen i april 2006.

²⁰ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

²¹ Utrikesdepartementet "Mänskliga rättigheter i Albanien 2006".

²² OSSE Press Release 28.09.2006.

6. Religionsfrihet

Grunnloven sikrer religionsfrihet, og myndighetene respekterer i hovedsak denne rettigheten. Myndighetene krever ingen registrering av religiøse samfunn.²³

7. Etniske og nasjonale minoriteter

Diskriminering på grunnlag av rase, kjønn, etnisitet, funksjonsdyktighet, språk og sosial status er forbudt. Det forekommer imidlertid fortsatt diskriminering av rom og egyptere. Det har likeledes vært rapportert om politivold overfor denne gruppen. Myndighetene vil for øvrig ikke registrere egypterne som egen minoritet, da det har blitt vist til at denne gruppen ikke hadde en egen språklig eller kulturell identitet. Blant rom og egyptere er analfabetisme, dårlig helse og fattigdom utbredt.²⁴

Nasjonale minoriteter har rett til utdanning på eget språk, og det har lenge vært egne skoler for de greske og makedonske minoritetene.²⁵ Greske myndigheter skal ha innvilget gresk statsborgerskap til albanske borgere med gresk etnisitet.²⁶

8 Homofile

Homofili har siden 1994 vært lovlig, men dog ikke sosialt akseptert. Å være homofil eller ha en homofil slektning anses som skamfullt av flertallet. Det finnes noen organisasjoner for homofile, bifile og transseksuelle, men de holder meget lav profil.²⁷

Politiet skal ifølge NGOer ha vilkårlig arrestert og mishandlet homofile. I august 2006 ble lederen for NGOen "Gay Albania" arrestert sammen med tre andre anklaget for prostitusjon. Ifølge AHRG ble de arresterte utsatt for mishandling fra andre innsatte. Medieomtalen av arrestasjonene respekterte ikke de arrestertes privatliv, og viste et stereotyp bilde av homofile som bidro til ytterligere diskriminering. Sosial stigmatisering og diskriminering av personer med HIV/AIDS forverrer situasjonen ytterligere. Ombudsmannen startet undersøkelser av arrestasjonene etter å ha konstatert at de arresterte hadde vært utsatt for fysisk og psykisk mishandling.²⁸

²³ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

²⁴ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006. I EU Kommisjonens Progress Report fra 2006 vises det til at 78 % av romer lever i fattigdom, 39 % i ekstrem fattigdom. Bare 12 % av romere tar videregående skole. Det er anslått at det finnes 95 000 romer i Albania og at 40 000 er i behov av sosial og økonomisk støtte.

²⁵ Utrikesdepartementet "Mänskliga rättigheter i Albanien 2006".

²⁶ 08.11.2006 Albanian News Agency ATA.

²⁷ Utrikesdepartementet "Mänskliga rättigheter i Albanien 2006".

²⁸ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

9. Kvinner og barn

Kvinner og menn er ifølge konstitusjonen likestilt, og diskriminering er forbudt. En likestillingslov ble vedtatt i 2004. Denne anses imidlertid ikke å oppfylle europeisk standard, og revidering av loven pågår.

Det albanske samfunnet er sterkt patriarkalsk, særlig på landsbygda og spesielt i nord. Den albanske kvinnen er ifølge tradisjonen underordnet mannen. Mangel på offentlig barne- og eldreomsorg bidrar til at kvinnene knyttes til hjemmene.²⁹

Vold mot kvinner er utbredt utenfor og innenfor ekteskapet.³⁰ Voldtekt innen ekteskapet er straffbart ifølge albansk lov. Ifølge opplysninger fra "Gender Alliance for Development Center" skal 56 kvinner ha mistet livet og 74 andre ha blitt alvorlig skadet som følge av familievold i perioden 2002-2003. Det skal være i alt seks såkalte "hotlines" for ofre for familievold, og det skal være to "sheltere" i Tirana som drives av en NGO³¹. Det ble vedtatt en egen lov for bekjempelse av familievold i 2006. Loven åpner for at ofre for familievold kan få en rettslig kjennelse om at overgriperen må holde seg borte fra ofret.

I 2006 ble det opprettet et eget direktorat for like muligheter, andre organ med tilsvarende oppgaver ble nedlagt.³²

Barn, og særlig barn på landsbygda, får føle fattigdommen i Albania. Barnemishandling blir ansett som et familieanliggende.³³ Det er 9 års obligatorisk skolegang i Albania. Mange forlater imidlertid skolen tidligere, og barnearbeid er fortsatt utbredt i Albania.

Foreldre har plikt til å registrere sine barn innen 30 dager etter fødsel. Disse forpliktelsene blir ofte ikke fulgt opp eller straffeforfulgt. Manglende registrering, særlig blant rom, innebærer at Albania har en økende andel uregistrerte barn som lett kan bli ofre for "trafficking" eller annen utnyttelse.³⁴

Det finnes ti offentlige og tolv private barneinstitusjoner i Albania. Disse er lokalisert i de største byene.³⁵

²⁹ Utrikesdepartementet "Mänskliga rättigheter i Albanien 2006".

³⁰ Ifølge EU Kommissjonen Progress Report har minst en tredjedel av albanske kvinner opplevd vold innen familien.

³¹ Shtreheza.

³² US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

³³ Utrikesdepartementet "Mänskliga rättigheter i Albanien 2006".

³⁴ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

³⁵ UK Home Office 2004.

Både kvinner og barn er ofre for trafficking. Intern trafficking er et økende problem.

Ti traffickere ble domfelt i 2006. Etterforskning i 27 nye saker ble startet. Disse sakene ledet til arrestasjon av 32 personer. I tillegg ble 66 personer domfelt for medvirkning til ulovlig grensepassering. Etterforskning i 132 nye saker ble startet i tilsvarende saker. Dette ledet til arrestasjon av 168 personer. 37 personer ble domfelt for grov utnyttelse knyttet prostitusjon. 24 slike nye saker ble innledet i 2006. Dette ledet til at 29 personer ble arrestert.

I 2006 var det ingen rapporter om at politiet var involvert i trafficking. Ofre for trafficking blir ofte sterkt stigmatisert av sine familier og samfunnet generelt. Ifølge NGOen Vatra som driver et "shelter" i Vlorë, er beskyttelse av returnerte ofre for trafficking fortsatt et alvorlig problem. Vatra har opplyst at to returnerte ofre ble drept av sine bakmenn, dette til tross for at truslene i den ene saken ble rapportert til politiet. Faren for re trafficking er stor. Noen av ofrene er under konstante trusler fra overgriperne/bakmennene.³⁶

10. Blodhevn

Det finner sted mange drap i Albania som følge av landets blodhevntradisjoner. Det forekommer imidlertid svært ulike opplysninger om blodhevnens utbredelse i Albania, og hvor mange drap som hvert år er et resultat av blodhevn og hvor mange familier som er involvert i pågående blodhevnkonflikter.³⁷

Ifølge opplysninger fra Innenriksdepartementet ble fem personer drept i tradisjonell blodhevn i 2006. En organisasjon som forsøker å blegge blodhevn, hevdet på sin side at så mange som 78 drap fant sted i Albania som følge av blodhevn i 2006 samt at hele 860 familier skal være involvert i pågående blodhevnkonflikter og oppholde seg i selvpålagt isolasjon i sin hjem. Isolasjonen skal også omfatte så mange som 182 barn.³⁸

Det myndighetsopprettede Koordineringsrådet for blodhevn har ikke vært aktivt i 2006.³⁹

³⁶ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006. Landinfos tjenestereise til Albania våren 2006 hadde bl.a. fokus på trafficking. Ytterligere informasjon kan finnes i tjenestereiserapporten.

³⁷ Landinfos tjenestereise til Albanian våren 2006 hadde bl.a. fokus på blodhevn.

³⁸ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006. Rapportens informasjon baserer seg på opplysninger fra The National Reconciliation Committee (NGO). Ifølge opplysninger innhentet på Landinfos tjenestereise til Albania våren 2006 er det mange grunner til å være kritiske til mange av de tallopplysningene albanske forsoningsorganisasjoner fremlegger. For ytterligere informasjon henvises det til Landinfos tjenestereiserapport.

³⁹ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

11. Helsevesenet

Helsevesenet i Albania har vært gjenstand for store forbedringer de seneste årene, selv om det fortsatt er store behov som ikke blir dekket.

Helsevesenet i Albania er organisert i tre nivåer:

Den **primære helsetjenesten** består av små helsestasjoner og lokale sykehus⁴⁰. Det er fortsatt en tendens til å ta direkte kontakt med spesialist utenom førstelinjen og det er for mange små sykehus som ikke fungerer optimalt.

Den **sekundære helsetjenesten** består av regionale sykehus.⁴¹ Sykehussystemet er ikke funksjonelt ennå og svært mye gjenstår.

Den **tertiære helsetjenesten** består av tre sentrale sykehus i Tirana, Univesitetssykehuset, Mother Theresa Hospital⁴² og militærpsykehuset. I tilknytning til diskusjoner omkring hvordan Albania skal få kvalifiserte leger til å arbeide andre steder enn i Tirana, er det blitt fremmet forslag om å flytte enkelte tilbud på det tertiære nivået til områder utenfor Tirana.

Medisinstudiet er fortsatt 5-årig. Albania skal ha tilstrekkelig med utdannede leger, men særlig blant spesialistene, er det en tendens til konsentrasjon i Tirana, noe som gjør at mange fjerntliggende områder ikke har et tilstrekkelig tilbud av kvalifiserte leger.⁴³

Behandlingsmulighetene i det offentlige helsevesenet vil variere avhengig av lidelse. De som har mulighet til det, blir sendt utenlands av slektninger fordi de ikke stoler på behandlingen som gis i Albania. I privat sektor vil langt flere behandlingsmuligheter være tilgjengelig. Det vil være tilgang i den private sektor til dyrere utstyr, men ofte blir ikke utstyret benyttet, pasienten må betale for bruken, og behandlende lege har minimal erfaring med hensyn til å anvende utstyret.

Det finnes i utgangspunktet en "Essential Drug List" (EDL) i Albania. Medisinene på denne listen skulle i utgangspunktet være tilgjengelig gratis. Systemet har imidlertid kollapse. En av årsakene til at systemet brøt sammen var at stadig nye og dyre medisiner ble tatt inn på listen. Budsjetteringen var for øvrig ikke realistisk, kontrollsystemene var mangelfulle og prisene Albania måtte betale var langt høyere enn sammenlignbare land. Hele systemet er

⁴⁰ I UDIs tjenestereiserapport fra 2003 opplyses det at det finnes 36 slike sykehus lokalisert i distriktene. Ved sykehusene gjennomføres det kun enkel kirurgi, akutt kirurgi i nødtilfeller, samt enklere laboratorieanalyser. Alle sykehusene har fødeavdelinger.

⁴¹ I UDIs tjenestereiserapport fra 2003 opplyses det at det finnes 12 slike regionale sykehus som i teorien skal kunne gjennomføre mer avanserte inngrep. Det ble rapportert om at tilstanden var dårlig med mangel på kvalifisert personell, medisiner, apparater og instrumenter.

⁴² Southeast European Times viser i en artikkel fra 02.03.2006 til at dette hospitalet har 240 senger.

⁴³ Ifølge opplysninger gitt av den albanske helseministeren gjengitt i den albanske avisen Shekulli 27.05.2006 hadde Albania følgende tall for ulike helsepersonellkategorier pr. 100.000 innbyggere. Tilsvarende tall for gjennomsnittet i Europa er satt i parentes:

Leger 133 (343)

Tannleger 41 (62)

Sykepleiere 370 (799)

Farmasøyer 40 (78)

nå under totalrevisjon, bl.a. med hensyn til dekning fra det offentlige og hvilke medisiner som bør være på listen.

Offisielt er sykehusbehandling gratis. Helsevesenet er finansiert med egen skatteavgiftsdel. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig så regjeringen må ytterligere bevilge midler til helsevesenet over statsbudsjettet. Helseforsikring ble innført for 12 år siden. Det er vanlig å betale for maten, for bedre behandling etc ved innleggelse på sykehus. En spesialistlege tjener 300 \$ i måneden, mens en sykepleier tjener 200 \$. Mange leger driver også privatpraksis ved siden av. Det er stor forskjell på hvor mye leger i det private og offentlige tjener.

Regjeringen har en egen strategi for psykisk helsevern.⁴⁴ Mye er oppnådd, men fortsatt gjenstår store utfordringer. Implementeringen er den store utfordringen. Det har også vært en egen høring i parlamentet om psykisk helsevern.

Det er etablert ”**Community Centers for Mental Health**” i henholdsvis Vlorë, Tirana, Gramsh, Elbasan, Shkodër og Peshkopi.⁴⁵ I 2007 skal det åpnes et senter i Korçë. Disse sentrene tilbyr behandling av lidelser som schizofreni og paranoia.

Videre er det etablert to ”**Community Service Houses**” i henholdsvis Elbasan og Shkodër, og det er bevilget midler til ytterligere to slike hus. Pasientene kan bo på disse institusjonene, og kan for eksempel være tidligere pasienter fra psykiatriske sykehus.

Det finnes fire **psykiatriske hospital/hospitalavdelinger** i Albania. Egne sykehus finnes i Elbasan og Vlorë, mens det finnes psyk. avdelinger ved hospitalene i Shkodër og Tirana. Utdannelsen som psykolog er relativt ny i Albania, og utdannelsen av psykiatere er nå skilt ut fra utdannelsen av nevropsykiatere. Det skal bare finnes ca 50 psykiatere i Albania. Psykiaterne er i hovedsak i arbeid i Tirana-området. Det finnes for eksempel en nevropsykiater pr. 200 000 innbygger i de nordlige områdene.⁴⁶

12. Militærtjeneste

Det er obligatorisk militærtjeneste for menn mellom 19 og 32 år⁴⁷. Militærtjenesten er på 12 måneder. Studenter kan utsette sin militærtjeneste til de har fullført sin utdanning, og vil ha en kortere tjenestetid. Det er mulig å kjøpe seg fri fra militærtjeneste, beløpet som er fastsatt gjør imidlertid at dette ikke er mulig for de fleste unge menn. Ifølge artikkel 16 i Militærstraffeloven er strafferammen fra bøter til to års fengsel for militærnekting.

⁴⁴ Ministry of Health: The Policy and the Operational Plan for the Mental Health Services in Albania 2005.

⁴⁵ I UDIs tjenestereiserapport fra 2003 ble det opplyst at det ved senteret i Tirana arbeidet tre helsesøstere, to psykologer, tre psykiatere og to sosialarbeidere.

⁴⁶ Landinfos tjenestereiser Albania våren 2006.

⁴⁷ Andre kilder viser til at det er tjeneste mellom 19 og 27 år.

Lov om militærtjeneste fra 2003 åpner for avtjening av alternativ tjeneste. Det er ikke kjent om alternativ tjeneste er blitt innvilget.⁴⁸

13. Økonomisk situasjon

Veksten i BNP var i 2005 5,5 %. BNP pr. innbygger var 2.673 US \$ i 2005 og inflasjonen var i samme år på 2.4 %. Antallet personer som lever i fattigdom er redusert fra 25 % i 2002 til 18 % i 2005.⁴⁹

Ca. hver fjerde albaner lever under landets offisielle grense for eksistensminimum – dvs. mindre enn to dollar om dagen. En av 20 albanere får ikke tilstrekkelig med mat. Nærmere halvparten av husholdningene har ikke tilgang på rent vann, oppvarmede boliger og avløpssystem. Ni av ti fattige albanere bor på landsbygda, og mange klarer seg kun på sine små jordbruk og på penger som slektninger sender hjem fra utlandet.⁵⁰

Myndighetene har satsset på innføring av sosialhjelp og arbeidsledighetstrygd er gjort, men ressursene er små. Bidragene er derfor små og omfatter bare visse grupper.⁵¹

Arbeidsløsheten er offisielt 14.4 %, mens lokale kilder nevner 30 %.⁵²

14. Korrupsjon – organisert kriminalitet

Korrupsjon er fortsatt en hovedhindring for reformarbeidet i Albania. Den nye regjeringen har satt kampen mot korrupsjon høyt på dagsorden, og ca 200 tollfunksjonærer er blitt oppsagt grunnet korrupsjon eller annet misbruk av stilling. Påtalemyndighetene behandlet 480 saker knyttet til misbruk av stilling som medførte at 107 tjenestemenn ble domfelt.⁵³ I januar 2006 ble Anti-Corruption Task Force etablert.

Opposisjonen har anklaget regjeringens innsats mot korrupsjon for å være politisert og at kampen brukes som et våpen mot personer som er i opposisjon til statsminister Berisha.⁵⁴ Konstitusjonsdomstolen har satt flere lovforslag og forskrifter til side.⁵⁵ Den vidtforenede organiserte kriminaliteten med bl.a. smugling av narkotika og mennesker utgjør en direkte trussel mot samfunnets demokratiske utvikling, og er et hinder for et moderne rettssamfunn.⁵⁶

⁴⁸ Quaker Concil on European Affairs April 2005.

⁴⁹ EU commision progress report nov. 2006.

⁵⁰ Landguiden.

⁵¹ Landguiden.

⁵² European Forum. Tallene er fra 2005.

⁵³ Tallene gjelder for de første ni månedene av 2006.

⁵⁴ Regjeringen anklaget bl.a. "riksadvokaten" Sollaku for korrupsjon. Albanias president ville imidlertid ikke avsette Sollaku og konstitusjonsdomstolen fant undersøkelseskommissjonen i parlamentet mot Sollaku ukonstitusjonell.

⁵⁵ US State Department Country Report on Human Rights Practices in Albania 2006.

15. Fremskaffelse av dokumenter

Albanske pass har dårlig kvalitet, og falske pass er ikke uvanlig. Det er uproblematisk å fremskaffe ulike falske dokumenter i Albania eller "ekte" dokumenter som er fremskaffet på ulovlig måte. Det har vært eksempler på at asylsøkere har fremlagt avisartikler med "plantet"/falsk innhold.

Utdanningssystemet er også preget av korrupsjon, og det er mulig å kjøpe seg gode karakterer eller opptak ved visse universitetsutdannelse. Høyere utdanning er for øvrig av lav kvalitet.⁵⁷

16. Ankomster til Norge

Det ankom i 2002, 2003, 2004, 2005 og 2006 henholdsvis 274, 239, 112, 79 og 43 asylsøkere fra Albania til Norge. Flertallet har kommet fra de nordlige områdene av landet, men det har også vært spredte grupper fra hovedstaden Tirana og fra de sørlige delene av landet. Til og med februar 2007 har det kommet 7 asylsøkere fra Albania.

KILDER:

US Department of State Country Report on Human Rights Albania senest for 2006
<http://www.state.gov/>

UK Home Office Country Assessment 2004
http://www.homeoffice.gov.uk/rds/country_reports.html

EU Kommisjonen Progress Report November 2006
http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2006/nov/al_sec_1383_en.pdf

OSSE Statement of Preliminary Findings and Conclusions February 2007
http://www.osce.org/documents/odihr/2007/02/23347_en.pdf

Utrikespolitiske Institutet: Landguiden – abonnementtjeneste

BBC Monitoring Service – abonnementtjeneste

Svensk UD: Mänskliga rättigheter i Albanien 2006. Denne rapporten er tilgjengelig på <http://www.migrationsverket.se/lifos/>

⁵⁶ Utrikesdepartementet "Mänskliga rättigheter i Albanien 2006".

⁵⁷ Utrikesdepartementet "Mänskliga rättigheter i Albanien 2006".

Quaker Council for European Affairs April 2005

<http://www.quaker.org/qcea/coreport/albania.pdf>

Albanian Helsinki Committee <http://www.ahc.org.al/>

OSSE <http://www.osce.org/albania/>

Southeastern European Times <http://www.balkantimes.com/>

Institute for War and Peace Reporting <http://www.iwpr.net/>

Landinfo: Tjenestereiserapport Albania 2006 – rapporten er unntatt offentlighet. Det er imidlertid laget et sammendrag av rapporten som er tilgjengelig på www.landinfo.no

Utlendingsnemndas tjenestereiserapport til Albania, Montenegro og Sandzak 2002. Rapporten er unntatt offentlighet.

Utlendingsdirektoratets tjenestereiserapport til Albania 2003. Rapporten er unntatt offentlighet.